

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

Yhteysviranomainen

Lapin ympäristökeskus
PL 8060 (Hallituskatu 5)
96101 Rovaniemi

Yhteysviranomaisen yhteyshenkilö on ylitarkastaja Heli Rissanen (puh. 016 – 329 4111, sähköposti: heli.rissanen@ymparisto.fi).

YVA-menettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

YVA-menettelyä sovelletaan tässä hankkeessa YVA-asetuksen (268/1999) 6 §:n mukaisen hankeluettelon useiden kohtien perusteella. Nämä kohdat ovat: 4 b ja c (terästehtaat, pasutuslaitokset), 6 e (riikkihapon valmistus, mikäli laitoksella on tai voi olla rikkihappoa 1000 tonnia), 9 f (meriväylät, satamat, lastaus- ja purkulaiturit yli 1350 tonnin aluksille) sekä 11 a (ongelmajätteiden käsittelylaitos; koskee metallipölyjen kierrätyslaitosta). Lisäksi hankkeessa arvioidaan myös muiden suunniteltujen osahankkeiden ympäristövaikutukset, vaikka ne eivät yksittäisinä hankkeina ylittäisi YVA-asetuksen hankeluettelossa annettuja kokoluokkarajoja. Näillä osahankkeilla on kuitenkin olennaista merkitystä hankkeiden yhteisvaikutusten kannalta. Nämä osahankkeet ovat lämmityskapasiteetin lisärakentaminen sekä terässulaton uusien kiviainestuotteiden valmistaminen.

YVA-menettely alkaa, kun hankkeesta vastaava toimittaa arviointiohjelman yhteysviranomaisena toimivalle alueelliselle ympäristökeskukselle. Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, miten arviointi tullessaan suoritamaan. Yhteysviranomaisen antamassa lausunnossa esitetään, miltä osin arviointiohjelmaa on mahdollisesti tarkistettava.

Hankkeesta vastaava arvioi hankkeen ympäristövaikutukset arviointiohjelman ja siitä saamansa yhteysviranomaisen lausunnon pohjalta sekä kokoaa arvioinnin tulokset arviointiselostukseen. Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä.

YVA-menettely päättyy, kun yhteysviranomainen toimittaa lausuntonsa arviointiselostuksesta ja muiden kannanotot hankkeesta vastaavalle.

Hanke, sen tarkoitus ja sijainti sekä esitetyt vaihtoehdot

Outokumpu Stainless Oy ja Outokumpu Chrome Oy suunnittelevat Tornion tehtaiden eräiden toimintojen laajentamista. Laajennukset koskisivat teräksen tuotantokapasiteetin lisäämistä 1,7 miljoonasta tonnista vuodessa 2,0 miljoonaan tonniin vuodessa, metallipölyjen kierrätyslaitoksen rakentamista, lämmityskapasiteetin lisärakentamista, satamatoimintojen laajentamista, metallisakkojen pasutuslaitoksen ja rikkihappotehtaan rakentamista sekä terässulattokuonien tuotteistamista kiviainestuotteiksi.

.....

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

Hankkeiden tarkoituksena on vastata ruostumattoman teräksen lisääntyneeseen kysyntään maailmalla tuotantoa lisäämällä, varmistaa metallien talteenotto kierrätyskelpoisista materiaaleista, vähentää kaatopaikoille sijoitettavien prosessijätteiden määrää ja kehittää uusia kiviainest tuotteita teräksenvalmistusprosessia muuttamalla. Tehtaiden tuotannon lisääntyessä prosessihöyryn ja kaukolämmön tarve kasvaa, minkä takia tehtaille rakennettaisiin lisää lämmityskapasiteettia.

Arvioitavat osahankkeet:

Osahanke 1 Metallipölyjen kierrätyslaitoksen rakentaminen

Vaihtoehto PK1: 80 000 tonnia metallipölyä vuodessa käsittelevä REDSMELT-tyyppinen pölvsulattoprosessi

Vaihtoehto PK2: 160 000 tonnia metallipölyjä vuodessa käsittelevä REDSMELT-tyyppinen pölusulattoprosessi

Osahanke 2 Tornion tehtaiden kapasiteetin nostaminen 2 miljoonaan tonniin vuodessa teräsaihioita sekä kuuma- ja kylmävalssattuja tuotteita

Osahanke 3 Lämmityskapasiteetin lisärakentaminen

Vaihtoehto LK1: raskasta polttoöljyä käyttävä höyrykattilalaitos, teho noin 80 MW_{pa} (MW_{pa} = polttoaineteho)

Vaihtoehto LK2: turvetta/haketta käyttävä noin 120 MW_{pa} voimalaitos, jolla tuotettaisiin prosessihöyryn ja kaukolämmön lisäksi sähköä

Sijaintivaihtoehtoina:

Vaihtoehto LK3: rakennettavan lämmityskapasiteetin sijoittaminen tehdasalueella nykyisen voimalaitoksen yhteyteen

Vaihtoehto LK4: rakennettavan lämmityskapasiteetin sijoittaminen tehdasalueella Sahalahden rantaan

Osahanke 4 Satamatoimintojen laajentaminen: uuden laiturin rakentaminen ja uuden liityntälaivaväylän rakentaminen sekä imuruoppausmassa-altaan rakentaminen

Vaihtoehto SA1: imuruoppausmassoille rakennettavan altaan sijoittaminen Liuhanlahden edustalle sataman itäpuolelle

Vaihtoehto SA2: imuruoppausmassoille rakennettavan altaan sijoittaminen tehdasalueen koillispuolelle

Vaihtoehto SA3: imuruoppausmassoille rakennettavan altaan sijoittaminen tehdasalueen länsipuolelle Puotikariin

Osahanke 5 Metallisakkojen pasutuslaitoksen ja rikkihappotehtaan rakentaminen

Osahanke 6 Terässlatoon uusien kiviainestuotteiden valmistaminen

|||||

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

Laajennukset koskevat mahdollisesti myös muutoksia ferrokromitehtaalla. Ferrokromitehtaan kolmannen uunin rakentaminen ja kapasiteetin kaksinkertaistaminen on käsitelty jo edellisessä Tornion tehtaiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä. Suunnitelmat eivät näiltä osin ole muuttuneet, joten näitä laajennuksia ei käsitellä tämän YVA-menettelyn yhteydessä omana osahankkeenaan. Ferrokromitehtaan laajennukset otetaan kuitenkin tässäkin menettelyssä huomioon kokonaisympäristökuormitusta arvioitaessa.

Ennen YVA-menettelyä on Outokumpu Stainless Oy selvittänyt pölynkierrätyslaitokselle vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja Röyttän teollisuusalueella. Alueista luovuttiin liian pieninä. Lisäksi maaperätutkimuksien mukaan perustamisolosuhteet olivat huonot verrattuna jäljelle jääneeseen sijoituspaikkavaihtoehtoon. Myös liikenneyhteyksien ja liikenneturvallisuuden kannalta muut vaihtoehdot olivat huonompia. Yksi pölynkierrätyslaitoksen sijoituspaikkavaihtoehtoista haluttiin mieluummin varata lämpövoimalalle, koska sillä ei ollut mitään etuja valittuun sijoituspaikkaan nähden.

Hankkeen edellyttämät luvat ja päätökset

Jos hankkeen haitalliset ympäristövaikutukset saattavat olla merkittäviä ja siihen tämän vuoksi sovelletaan arviointimenettelyä, ei viranomainen saa YVA-lain 13 §:n mukaan myöntää YVA-lain soveltamisalaan kuuluvan hankkeen toteuttamiselle lupaa tai tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon. Tällaisia lupia ja päätöksiä ovat tässä hankkeessa ainakin seuraavassa esitetyt.

Tehtaiden laajentamiselle, metallipölyn kierrätyslaitokselle, lämmityskapasiteetin lisä-
kentämiseksi sekä metallisakkojen pasutuslaitokselle ja rikkihapon valmistukselle on ha-
ettava ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa. Ympäristölupaviranomainen on
Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto. Ympäristölupamenettelyssä ei Tornion tehtaiden
tapauksessa käsitellä vesiasioita, sillä niiden suhteen toimivaltainen viranomainen on
suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio.

Uudisrakennuksille on haettava maankäyttö- ja rakennuslain mukainen rakennuslupa. Myös muun tyyppisiä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia lupia tai päätöksiä voi olla tarpeen. Nämä tarpeet on selvitettävä kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta.

Osa suunnitelluista hankkeista johtaa terveydelle vaarallisten, ympäristölle vaarallisten ja/tai palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien valmistukseen tai määrän kasvuun tehtailla sekä näiden kemikaalien käsittelyyn liittyvien laitteistojen lisääntymiseen. Näistä toiminnoista tulee tehdä kemikaalilainsäädännön mukainen ilmoitus/lupahakemus Turvatekniikan keskukselle. Turvatekniikan keskus ohjaa ja valvoo painelaitelain mukaisesti myös painelaiteasioita, joita tulee käsiteltäväksi myös tässä hankkeessa.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Tämän hankkeen arviointimenettelyä ei ole tarvetta menettelyllisesti sovittaa yhteen muiden lakien mukaisten menettelyjen kanssa. Tämä YVA-menettely ja Merenkulkulaitoksen Tornion väylän syventämistä koskeva YVA-menettely on kuitenkin hankerajausten ja arviointityön osalta sovitettava yhteen.

.....

LAP-2004-R-2-53

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

kä koosteen viiden muun ruotsalaisen viranomaistahon tai yhteisön lausunnosta. Mielipiteitä ei ole esitetty. Kopiot lausunnoista on 11.8.2004 lähetetty hankkeesta vastaavan käyttöön.

Kemin kaupunginhallitus ilmoittaa lausuntonaan seuraavaa: Ympäristövaikutusten arviointiohjelman voidaan kokonaisuutena katsoa täyttävän tehtävänsä hankkeen tiedon-
saannin osalta. Hankkeen ympäristövaikutuksiin voidaan ottaa yksityiskohtaisemmin
kantaa vasta ympäristövaikutusten arviointisuunnitelman käsittelyn yhteydessä.

Hanke on ympäristönsuojelullisesti kannatettava, vaikka kyseessä on eräiden toimintojen laajentaminen, sillä laajentaminen koskee mm. metallipölyjen kierrätyslaitoksen rakentamista, metallisakkojen pasutuslaitoksen ja rikkihappotehtaan rakentamista sekä toimintoja, jotka mahdollistavat terässulaton kuonien tuotteistamisen kiviainestuotteiksi. Kuonien tuotteistamisen eduksi Kemin kaupunginhallitus katsoo, että niiden käytöllä voidaan säästää neitseellisien luonnonvarojen käyttöä sekä vähentää kaatopaikkakuormitusta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyy olennaisena osana ehdotus hankkeen vaikutusten seurannaksi. Kemin kaupunginhallitus korostaa, että seurantaohjelmaa laadittaessa tulee olla riittävässä yhteydessä Kemi-Tornio –alueen ympäristöviranomaisiin paikallisten näkemysten ja tiedon huomioon ottamiseksi seurantaohjelman sisällössä.

Museovirastolla ei ole huomauttamista arviointiohjelmaan. Museoviraston mukaan hankke ei koske tai sivua läheisesti muinaismuistolain (295/63) tarkoittamia ja rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Hankkeella ei myöskään ole ainakaan välittömiä vaikutuksia Röyttän entisen merivartioaseman ja sen lähiympäristön kulttuurihistoriallisesti merkittävään rakennuskantaan.

Turvatekniikan keskus toteaa lausunnossaan, että Tornion tehtaat harjoittavat kemikaalilainsäädännön mukaisesti ns. laajamittaista kemikaalien varastointia ja teollista käsittelyä. Osa suunnitelluista vaihtoehtoista johtaa kemikaalilainsäädännön mukaan terveydelle vaarallisten, ympäristölle vaarallisten ja/tai palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien määrän kasvuun tehtailla ja/tai kemikaalien käsittelyyn liittyvien laitteistojen lisääntymiseen tehtailla. Tällaiset muutokset huomioidaan TUKESin kemikaali- ja painelaiteviranomaisvalvonnan kautta vaikutuksina ihmiseen, ympäristöön tai omaisuuteen.

Uusien toimintojen sijoittamisessa tulee kemikaali- ja painelaitelainsäädännön mukaisesti huomioida etäisyydet jo olemassa olevaan tehtaaseen.

Lapin TE-keskuksen kalatalousyksikkö katsoo lausunnossaan, että Tornion tehtaiden investointi- ja laajentamistahti on sitä luokkaa, että kalataloudellisten tarkkailujen tuottama tietous voi olla osittain vanhentunutta ennen kuin raportti on käytettävissä ja arvioitavissa.

Kalatalouskysymyksiä koskee tässä tapauksessa lähinnä sataman laajentaminen sekä uuden liityntävyylän tekeminen. Lapin TE-keskuksen kalatalousyksikön tilannearvion mukaan nykyinen kalataloudellinen tarkkailuohjelma on riittävä tässä YVA-tilanteessa.

.....

LAP-2004-R-2-53

Lapin tiepiirin mukaan arviointiohjelmasta saa hyvin käsityksen tehtaalla suunnitelluista toimintojen laajennuksista. Tiepiiri pitää ansiokkaan, että arviointiohjelmassa on esitetty myös poisjätettyjä vaihtoehtoja. Käsité päävaihtoehto on paikoin epäselvä. Tiepiirin mukaan tulevassa arviointiselostuksessa on hyvä esittää kaikki toteuttamiskelpoiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset tasavertaisesti.

Lapin tiepiiri toteaa, että tehtaan toimintojen laajentumisella tulee todennäköisesti olemaan huomattavia vaikutuksia mm. lisääntyneen työmatkaliikenteen ja lisääntyneiden tavarakuljetusten myötä maantien 922 liikenteeseen. Tiepiirin mukaan on tärkeää, että Röyttän alueelle aloitetussa uudessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tulee yhteistyössä arvioitua tehtaan toimintojen laajentamisen vaikutukset maantielle 922. Tieliikenteen ympäristövaikutuksista tulisi kiinnittää huomiota erityisesti tieliikennemeluun.

Lapin lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosaston lausunnossa todetaan, että ihmisiin ja yhteiskuntaan vaikuttavat tekijät on arviointiohjelmassa esitetty arvioitavaksi hyödyn-
tämällä meneillään olevaa tehtaiden edellisen laajennuksen sosiaalisten vaikutusten seu-
rantaa.

Ihmisiin kohdistuviin vaikutusten osalta tarkastelualueeksi esitetään ilmapäästöjen tarkastelualueeksi 10 kilometrin säteellä olevaa aluetta tehtaan ympärillä. Lapin lääninhallitus esittää, että ilmapäästöjen tarkastelu painotettaisiin vuositasolla vallitsevien tuulten mukaisesti.

Lapin liitto toteaa, että hankkeiden välittömien vaikutusten selvittämisen lisäksi tulisi myös välillisiä vaikutuksia erityisesti Tornion seudulle, mutta myös laajemmin Perämerenkaarelle ja koko Lappiin selvittää ainakin yleisellä tasolla aluerakenteellisten ja –taloudellisten vaikutusten osalta.

Yhdyskuntarakenteeseen vaikuttavat ennen kaikkea mahdollisten uusien työpaikkojen syntymisen myötä tarvittavat uudet asunnot, lisääntyvä liikenne sekä lisääntyvien ympäristöhaittojen vuoksi mahdollisesti tarvittavat suojavyöhykkeet tai asumisen sijoitukselle asetettavat ehdot. Koska nyt suunniteltujen hankkeiden vaikutuksia yhdyskuntarakenteeseen ei ole otettu huomioon Länsi-Lapin seutukaavassa eikä Tornion yleiskaavassa, tulisi näitä sekä alueen palo- ja pelastustoimeen kohdistuvia vaikutuksia nyt selvittää.

Lapin liiton näkemyksen mukaan tässä YVA-menettelyssä ei voida sivuuttaa maakunta-kaavassa suunnitellun tuulivoimapuiston käsittelyä, sillä tuulivoimapuistolla ja Tornion tehtaiden suunnittelemilla hankkeilla on ainakin maisemaa tarkasteltaessa merkittäviä yhteisvaikutuksia.

Lapin liitto korostaa alueen vaativuutta maisemallisesti ja luonnonsuojellisesti sekä vanhan loma-asutuksen huomioon ottamisen osalta. Tähän tuo oman erityispiirteensä myös valtakunnan rajan läheisyys. Lapin liiton mukaan maisemalliset vaikutukset voivat olla Ruotsin puolella jopa suuremmat kuin Suomen puolella.

Lapin liiton lausunnossa todetaan, että arviointimenetelmien kuvaus jää monien asiakoh-
tien osalta avoimeksi arviointiohjelmassa. Vaikutusten sanallisten kuvaamisen lisäksi tu-
lisi pyrkiä havainnolliseen ja ymmärrettävään arviointimenettelyyn.

|||||

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

Lapin liitto esittää arviointiohjelmaa täydennettäväksi lisäämällä tarkasteltaviin tekijöihin aluerakenne ja aluetalous, syventämällä ja laajentamalla yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvia arviointeja, laajentamalla ja kuvaamalla maisemaan kohdistuvien vaikutusten käsitelyä. Lisäksi hankkeen sisällön selkeämpi ja jäsennellympi esittäminen sekä osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyn yksilöidympi esiin tuominen edesauttaisi eri tahojen ja yksittäisten kansalaisten tiedonsaantia ja mahdollisuuksia osallistua.

Suomen ympäristökeskus (SYKE) toteaa lausunnossaan, että on hyvä, että arvioitavia vaihtoehtoja tullaan tämentämään arviointiselostukseen. Tämä helpottaa hankkeen kokonaisuuden hahmottamista ja selkeyttää arviointia. SYKE:n mielestä arviointiohjelmassa arvioitavaksi esitetyt vaihtoehdot ovat perusteltuja ja toteuttamiskelpoisia. Arvioitavia vaihtoehtoja on useita huolimatta siitä, että suunnittelualue on vanhaa teollisuusaluetta, josta sijoitusvaihtoehtoja on usein vaikea löytää. Arvioinnista pois jätetyt alavaihtoehdot ovat perusteltuja. SYKE:n käsityksen mukaan aiemmin arvioidun ferrokromitehtaan osalta tulisi tarkastella sen yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa tämän YVA-menettelyn yhteydessä, eikä jättää kokonaan sen vaikutuksia tarkastelun ulkopuolelle.

SYKE toteaa, että ympäristön tilaa koskevaa tutkimusta suunnitellaan uusittavan ja laajennettavan YVA-menettelyn yhteydessä. Arviointiohjelmassa esitetyt täydentämissuunnitelmat ja arviointimenetelmät ovat perusteluja ja asianmukaisia.

SYKE pitää kuitenkin tärkeänä, koska melutaso jo nykyisellään ylittää joillakin tehtaan lähialueella sekä päivä- että yöohjearvot, että hankkeen vaikutus alueen melutilanteeseen selvitetään hyvin. Arvioinnin yhteydessä on pyrittävä löytämään myös tehokkaat meluhaittojen torjuntatoimet. Melulla on tutkimusten mukaan ihmisille sekä viihtyvyys- että terveyshaittaa.

SYKE katsoo, että hankkeesta vastaavan tulee selvittää arviointiselostukseen luonnon-suojelulain 65 §:n tarkoittaman Natura-arvioinnin tarve. Mikäli hankkeen Natura-arviointi todetaan tarpeelliseksi, on se pyrittävä tekemään jo ympäristövaikutusten arviointin aikana. Arviointi on tehtävä joka tapauksessa ennen lupahakemusten vireille panna. Mikäli Natura-arviointia ei tehdä YVA-menettelyn yhteydessä, on hankkeen luonto-vaikutukset selvitettävä YVA-lain edellyttämällä tavalla.

SYKE pitää tärkeänä, ettei hankkeen ympäristövaikutuksen yhteydessä selvitetä ainoastaan hankkeen aiheuttamien päästöjen määriä ja niiden laatua, vaan pyritään myös arvioimaan niiden vaikutukset sekä ihmisiin että eläimiin ja kasveihin.

Vaikutusten tarkastelualueen koko ja rajausta määritetään erikseen kunkin vaikutustyyppin mukaan. SYKE pitää rajausesitystä hyvänä.

Ruoppauslietteen laskeutusaltaan vaihtoehtoisten sijoituspaikkojen SA2 ja SA3 kohdalla asemakaavan muutostarve tulee arviointiselostukseen selvittää ja tarvittaessa aloittaa uuden asemakaavan laatiminen. Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä tulee selvittää myös laitoksen mahdollinen kuuluminen päästökaupan piiriin.

|||||

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

Naturvårdsverketin lausunto sisältää yhteenvedon sille toimitetuista ruotsalaisten vi-
ranomaisten sekä yhden yhteisön lausunnoista. Lausunnon ovat toimittaneet: Sjöfartsver-
kets kontor i Luleå (Merenkululaitoksen Luulajan konttori), Fiskeriverkets utrednings-
kontor i Luleå (Kalastuslaitoksen Luulajassa oleva selvityskonttori), Norrbottenin lään-
inhallitus, Haaparannan kaupunki sekä Norrbottenin luonnonsuojeluyhdistys (Naturs-
kyddsföreningen (SNF) i Norrbotten). Kopiot näistä lausunnoista on toimitettu Natur-
vårdsverketin lausunnon liitteenä.

Sjöfartsverketillä (Merenkululaitoksella), ei ole mitään huomauttamista toiminnasta.

Fiskeriverkets utredningskontor i Luleå (Kalastuslaitos, Luulaja) esittää seuraavia täydennyksiä:

- Selvitys laitosten läheisyyden ja lähiympäristön sedimenttien epäpuhtauspitoisuuksista. Sedimenttiä tulisi tutkia ainakin metrin syvyyteen asti ja se olisi ikäanalysoitava epäpuhtauksien taustapitoisuuksien selvittämiseksi.
- Hakijan tulee selvittää vesistöön johdettavan jäteveden, vastaanottavan vesistön sekä sedimentin laatu ”uusien” metalliepäpuhtauksia suhteen, kuten esimerkiksi Ag, Bi, Sb, Se, Sn, Tl, In, W, Ge. Selvityksen tulosten pohjalta hakijan tulee tehdä ehdotukset jatkotutkimuksista sekä mahdollisista päästömääräyksistä. Menetelmät on kuvattu raportissa ”Nya metaller och föroreningar i svensk miljö” (Uudet metallit ja epäpuhtaudet ruotsalaisessa ympäristössä), Lithner ja Holm. 2003. Naturvårdsverketin raportti 5306. (Kopio raportista lausunnon liitteenä ja se on myös ladattavissa pdf-tiedostona osoitteesta <http://www.naturvardsverket.se/bokhandeln/>)
- Seurantaohjelmassa olevia laatu/pitoisuusehtoja tulee laajentaa kattamaan myös kokonaismäärät kuukautta ja vuotta kohden.

Norrbottenin lääninhallituksen mukaan arviointiselostuksessa on ohjelmassa mainittujen seikkojen lisäksi otettava huomioon seuraavaa:

- Ilmaan johdettavien päästöjen 10 kilometrin säteisen tarkastelualueen lisäksi, on ilmapäästöjen todennäköiset ympäristövaikutukset selvitettävä laajemmaltakin alueelta. Tämä mm. siksi, että olisi mahdollista arvioida, voivatko mahdolliset päästöt rajoittavat toimenpiteet johtaa kromin ja muiden raskasmetallien pitoisuuksien vähenemiseen tulevaisuudessa.
- Hankkeesta vastaavan on selkeästi esitettävä ne suunnitteilla olevat päästöt rajoittavat toimenpiteet (puhdistustekniikat), joilla vähennetään päästöjä ilmaan, maahan ja veteen sekä verrattava niitä nykyisin käytössä olevaan puhdistustekniikkaan.
- Hankkeesta vastaavan on erityisesti selvitettävä tehtaiden toiminnasta johtuvat elohopea- ja dioksiinipäästöt ilmaan ja veteen. Samoin on selvitettävä onko ilmakehästä tulevaa elohopealaskuun tutkittu esimerkiksi Tornion tehtaiden läheisyydessä olevassa sammaleessa.
- Hankkeesta vastaavan on kuvattava minkälaisia toimintatapoja tai prosessitekniisiä toimenpiteitä tehtailla on käytössä pölypäästöjen vähentämiseksi, erityisesti niissä kohteissa missä puhdistustekniikan käyttö on rajoitettua tai vaatii paljon kunnossapitoa toimiakseen tyydyttävästi.

Satamatoimintojen laajentamisen osahankkeeseen liittyen Norrbottenin lääninhallitus lausuu seuraavaa:

.....

LAP-2004-R-2-53

- Ruotsin ympäristökaaren 4. luvun 2 §:n mukaan Norrbottenin läänin rannikolla ja saaristossa, Suomen valtakunnan rajalle asti, on toiminnan luovallisuutta arvioitaessa erityisesti huomioitava matkailun ja vapaa-ajan intressit. Tämä alue on valtakunnallisesti merkittävä sen luonnon- ja kulttuuriarvojen suhteen. Ympäristöön vaikuttavat toimenpiteet voidaan ympäristökaaren 4. luvun 1 §:n mukaan toteuttaa ainoastaan, jos ne voidaan toteuttaa aiheuttamatta huomattavaa vahinkoa alueen ympäristö- ja kulttuuriarvoille ja mikäli ne eivät millään tavoin ole ristiriidassa matkailun ja vapaa-ajan intressien kanssa alueella.
- Arviointiselostuksessa on arvioitava hankkeen vaikutus luonto- ja kulttuuriarvoihin ja otettava huomioon sen vaikutus matkailun ja vapaa-ajan intresseihin alueella.

- Vaikutukset näihin luontotyyppeihin ja lajeihin on esitettävä arviointiselostuksessa.

- Ilmaan johdettavat kromipäästöt on arvioitava, erityisesti kuudenarvoisen kromin osalta. Krominäytteitä on otettava Haaparanta-alueen sammaleesta kuten ennenkin.
- Selvitys hiilidioksidipäästöistä ilmaan. Hiilidioksidipäästöjen kasvu ei ole kestävän kehityksen mukaista.
- Tornion ja Haaparannan alueella suunnitellut typen oksidien ja hiukkasten mittaukset.
- Kasvavien rikki- ja typen oksidien päästöjen happamoittavat vaikutukset. Hankkeesta vastaavan suunnitelmat kartoittaa happamoittavien päästöjen vaikutuksia puu- ja jäkäläkartoituksella Tornio-Haaparanta -alueella syksyllä 2004.
- Elohopean sekä VOC-yhdisteiden, dioksiinien ja furaanien päästöt ilmaan on selvitettävä.
- Kiintoaineen, typen, kromin, sinkin ja syanidin päästöt mereen on selvitettävä.

.....

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

- Elintarvikkeiden (esim. salaatti, marjat) kromipitoisuustutkimuksia tulee jatkaa.

Norrbottenin luonnonsuojeluyhdistys (SNF) esittää seuraavia lisäyksiä:

- Lisääntyvän merenkulun vaikutukset vapaa-ajan toiminnoille ja luonnolle.
- Vaikutuksista paikallisväestön elintapoihin, erityisesti siitä näkökulmasta onko tarpeen rajoittaa asukkaiden viljelyä tai marjojen poimintaa näiden elintarvikkeiden metallipitoisuuksista johtuen.
- Vaikutukset kansanterveystilanteeseen.
- Kuonan käytön vaikutukset tienrakennusmateriaalina.

Sen lisäksi mitä muut lausunnon antajat ovat esittäneet, on **Naturvårdsverketin** mukaan seuraavat asiat otettava huomioon arviointiselostuksessa:

- Vaikutusselvitysten tulee kattaa ne alueet, joilla vaikutuksia ilmenee. Ilmaan johdettavien päästöjen alueelliset ja globaalit vaikutukset on selvitettävä. Näin ollen selvitys ilmanpäästöistä ei saa rajoittua 10 km:n säteelle. On myös selvitettävä päästöjen ympäristövaikutus veteen 10 km:n säteen ulkopuolella.
- Tukholman sopimuksen (jonka tarkoituksena on estää pitkäikäisten orgaanisten epäpuhtauksien haitallinen vaikutus ihmisen terveyteen ja ympäristöön) mukaan Ruotsi sitoutuu mm. minimoimaan tai milloin mahdollista eliminoimaan tahattomasti muodostettuja sivutuotepäästöjä, kuten dioksiineja, furaaneja, PCB:tä ja HCB:tä. Naturvårdsverketin tehtävänä on kartoittaa näiden tahattomasti muodostettujen aineiden päästölähteet ilmaan ja veteen. Kartoitus kattaa myös näitä aineita sisältävän jätteen käsittelyn sekä näiden aineiden saastuttamien alueiden olemassaolon. Tornion tehtaiden päästöt vaikuttavat Ruotsin alueella. Tämä koskee päästöjä ilmaan ja veteen. Naturvårdsverketin mukaan hankkeesta vastaavan on selvitettävä tahattomasti muodostettujen sivutuotteiden päästöistä kuten dioksiinien, furaanien, PCB:n ja HCB:n päästöt ilmaan, veteen ja niiden pitoisuus jätteissä.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus

Arviointiohjelmasta saa hyvän yleiskäsityksen suunnitteilla olevista toimintojen laajennushankkeista. Ympäristökeskus pitää erityisen hyvänä sitä lähtökohtaa, että hankkeesta vastaava on kartoittanut mahdolliset toimintojen laajennukset kattavasti ja esittänyt kaikkien osahankkeiden ympäristövaikutukset arvioitavaksi yhdessä yhteisessä YVA-menettelyssä.

Arviointiohjelmassa on esitetty hankkeen nimi sekä sijainti ja siitä on helposti löydetävissä hankkeesta vastaava, pääkonsultti ja yhteysviranomainen yhteystietoineen.

Arvio hankkeen suunnittelu- ja toteutusaikataulusta sekä arvio selvitysten ja arviointiselostuksen valmistumisajankohdasta on esitetty. Arviointiohjelman kuvassa 2/2 on yhteysviranomaisen arviointiselostukselle esitetty virheellisesti kolmen kuukauden mittainen lausuntoaika. Yhteysviranomaisen tulee antaa lausuntonsa kahden kuukauden kuluessa kuulemisajan päättymisestä. Arviointiselostus tulee tässä hankkeessa olemaan näh-

.....

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

tävillä kuulemista varten laissa määrätyn enimmäisajan eli 60 päivää toisin kuin kuvassa on esitetty.

Hankkeen tarkoitus on esitetty ja sitä on perusteltu riittävästi.

Ferrokromitehtaan laajennusten käsittely on arviointiohjelmassa epäjohtonmukaista. Toisaalta tekstistä saa käsityksen, että FeCr-tehtaan laajennuksia ei käsitellä tässä YVA:ssa ollenkaan, mutta myöhemmin käy ilmi, että myös FeCr-tehtaan laajennusten ympäristökuormitukset otetaan arvioinnissa huomioon, mitä ympäristökeskus pitää tarpeellisena. Ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan on perusteltua, että FeCr-tehtaan laajennuksia ei tarkastella tässä YVA:ssa yhtenä osahankkeena samalla painoarvolla kuin muita osahankkeita (arviointiohjelmassa "päävaihtoehtoja"), mutta koska myös nämä laajennukset otetaan huomioon kokonaisympäristökuormituksen arvioinnissa, tulee myös nämä laajennukset lyhyesti esitellä sekä esittää erikseen näiden laajennusten ympäristökuormitus, jotta niiden osuus kokonaisuudesta tulee selvästi esiin.

Osahankkeiden tarkempi kuvaus (luku 5.2) esittää suunnitellut laajennukset toiminnallista näkökulmasta yleistajuisesti ja riittävästi, mutta osahankkeiden ympäristönäkökohtia ei tuoda tarvittavalla tavalla esiin. Myöskään sitä, millä keinoin osahankkeiden ympäristökuormitusta voidaan vähentää ei ole lainkaan käsitelty osana teknistä kuvausta. Kuvauksessa ei esitetä minkä tyyppisiä päästöjä tai muuta ympäristökuormitusta mistäkin osahankkeesta aiheutuu eikä niiden päästökohteita. Näin ollen se, mitä ympäristönäkökohtia eri osahankkeilla on tai voi olla sekä se, miten osahankkeiden ympäristönäkökohdat on tunnistettu ympäristövaikutusten arviointia varten, jää avoimeksi ja epäselväksi. Ympäristökeskus pitää hyvänä sitä, että hankekuvaus on pyritty pitämään tiiviinä ja havainnollisena, mutta edellä mainitut puuttuvat seikat ovat oleellisia itse ympäristövaikutusten arvioinnin kannalta ja hankkeiden tekniseen kuvaamiseen tuleekin näiltä osin kiinnittää selvästi enemmän huomiota ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa. Arviointiohjelmassa on kuitenkin esitetty koko hankekokonaisuuden arvioitu ympäristökuormitus keskeisimpien tekijöiden osalta, joten arviointiohjelman perusteella on mahdollista päätellä suunniteltujen hankkeiden ympäristökuormituksen suuruutta suuntaa antavasti ja sitä kautta harkita, onko esitetyt arviointiselvitykset ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan riittäviä.

Koska arviointiohjelmassa esitetty ympäristökuormituksen kasvu nykytilanteeseen verrattuna on merkittävä (2-3-kertaistumista sekä useimpien ilman johdettavien että jätevesipäästöjen osalta), tulee arviointiselostuksessa kiinnittää erityisessä huomiota mahdollisiin päästöjen vähentämiskäytännöihin sekä verrata hankkeissa käytettävää tekniikkaa parhaan käytökelpoisiin tekniikoihin ja käytäntöihin (BAT). Lisäksi on tärkeää, että eri osahankkeiden ympäristövaikutukset tuodaan eriteltynä esiin, vaikka yhteisvaikutusten arviointikin on oleellista.

Osahankkeet 'Terässulaton uusien kiviainestuotteiden valmistaminen' ja varsinkin 'Tornion tehtaan kapasiteetin nostaminen' tulee arviointiselostusvaiheessa esitellä yksityiskoh-
taisemmin. Arviointiselostuksesta tulee voida saada myös näiden osahankkeiden osalta
käsitys siitä minkä tyyppisillä keinoilla hankkeet toteutetaan eli esimerkiksi miten kapa-
siteettia voidaan eri osastoilla nostaa perustekniikkaa muuttamatta.

.....

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

Lämmityskapasiteetin tarve nousee arviointiohjelman mukaan suhteessa nykytilanteeseen verrattain paljon. Arviointiselostuksessa tulisi esittää, miten lämmön (GWh) lisätarve jakautuu eri osahankkeiden kesken.

Satamatoimintojen laajentaminen olisi tullut kappaleessa 5.2.4 kuvata tarkemmin. Kuvauksesta ei saa selvää käsitystä siitä, mitä toimintoja tämän osahankkeen osalta sisällytetään arviointiin. Esimerkiksi uuden liityntävyälän ja uuden laiturialueen ruoppauksia ei lainkaan mainita, mutta ympäristökeskuksen ja useiden lausunnon antajien näkemyksen mukaan nämä ruoppaukset tulee sisällyttää tähän YVA-menettelyyn. Ruoppausten osalta olisi myös ollut syytä esittää alustava arvio ruoppaustöiden kestosta, käytettävistä menetelmistä, töiden ajoittamisesta sekä ruopattavien massojen määristä ja laadusta, jotta olisi ollut mahdollista päätellä ruoppaustyön suuruusluokkaa ja vaikutusten arviointitarve. Näihin seikkoihin tulee kiinnittää riittävästi huomiota ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa.

Arviointiohjelman luvussa 4 on kuvattu Tornion tehtaiden nykyinen toiminta. Toimintakuvauksessa ei ole huomioitu lainkaan tehtaiden jätealueita. Erityisesti, koska useilla osahankkeilla on esitetty olevan suurta merkitystä kaatopaikoille sijoitettavien jätteiden määrän vähentämisessä ja muussa jätteiden käsittelyssä, tehtaiden nykyinen jätteiden käsittely mukaan lukien esitys toiminnassa olevien ja laajennusten myötä käyttöönotettavien jätealueiden sijainnista, laajuudesta ja kaatopaikkaluokituksesta olisi tullut kuvata jo arviointiohjelmassa. Nämä asiat tulee käsitellä arviointiselostuksessa, kuten myös kaatopaikkavesien käsittely.

Toiminnan nykytilan kuvausta tulee multakin osin tarkistaa ja täydentää arviointiselostuksessa. Tämä koskee mm. jo edellä mainittujen ympäristöteknisten ratkaisujen ja ympäristökuormitusta vähentävien toimintatapojen kuvaamista. Toisaalta myös nykytilanteen ympäristökuormitustietoja tulee tarkistaa, sillä vuotta 2003 koskevista päästötiedoissa on eroja ympäristökeskukselle raportoituihin tietoihin verrattuna. Esimerkiksi kappaleessa 4.2.6. on esitetty tehtaan toiminnassa muodostuvat jätteet. Siitä kuitenkin puuttuvat ferrokromitehtaan kuonatuotteet. Korkeimman hallinto-oikeuden 22.12.2003 antamassa välipäätöksessä ferrokromitehtaan kuonatuotteet on kuitenkin luokiteltu jätteiksi. Tekstissä on esitetty tehtaiden toiminnassa muodostuneen jätteitä vuonna 2003 yhteensä 414 000 t, jotka pääasiassa loppusijoitetaan tehdasalueelle. Ympäristökeskuksen käsityksen mukaan muodostuviin jätteisiin tulisi lisätä ferrokromitehtaan kuonatuotteet, ferrokromipalakuonatuote (108 000 t) ja ferrokromigranulikuonatuote (200 400 t), ja lisätä tekstiin näiden jätejakeiden ohjautuminen hyötykäyttöön.

Arviointiohjelmasta käy ilmi, että YVA:ssa arvioidaan toimintavaiheen lisäksi myös hankkeiden rakentamisaikaiset vaikutukset, mutta elinkaaritarkastelua ei ole ulotettu toimintavaihetta pidemmälle. Osalle hankkeista, kuten imuruoppauslietteiden laskeutusaltaalle, tulee hankekuvauksen ja ympäristövaikutusten arvioinnin kattaa myös hankkeen lopettaminen (esim. altaan täytön loppuminen) ja jälkikäyttömahdollisuudet.

Osahankkeiden sijoittamista ja maankäyttötarvetta tulee ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa tarkastella arviointiohjelmassa esitettyä tarkemmin. Tämä koskee erityisesti kylmävalssaamon laajennusta ja kiviainestuotteiden käsittelyä, joille arviointiohjelmassa on kuvassa 5/1 esitetty suhteellisen laajat aluevaraukset.

.....

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

Arviointiohjelmassa on käsitelty hankkeiden liittymistä muihin suunnitelmiin ja hankkeisiin, mutta esitys ei kaikilta osin ole kattava. Maantieliikennejärjestelyjen ohella toinen keskeinen tehtaiden toimintaan suoraan kytköksissä oleva hanke eli Tornion laivaväylän syventäminen on jätetty tässä yhteydessä vain maininnan varaan. Tornion tulvasuojeluhanke on jätetty kokonaan mainitsematta. Tornion väylän syventäminen on Merenkulkulaitoksen hanke, mutta sen taustalla ovat ainoastaan Tornion tehtaiden tarpeet merenkulun turvaamiseksi Röyttän satamaan ympäri vuoden. Lisäksi, kun väylä-hankkeella ja tehtaiden laajennushankkeella on suorakin yhtymäkohdat imuruoppausmassojen ja muidenkin ruoppausmassojen käsittelyssä, olisi väylähanke tullut tuoda konkreettisemmin esiin ja esitellä. Tornion väylähankeesta tullaan toteuttamaan oma YVA-menettelynsä. Kummankin hankkeen arviointiselostuksesta on käytävä selvästi ilmi, mitä ruoppauksiin ja ruoppausmassoihin liittyviä vaikutuksia arvioidaan Tornion tehtaiden YVA-menettelyssä ja mitä väylähankeeseen YVA-menettelyssä. Hankkeiden väliset rajat tulee selvästi esittää mm. karttaesityksenä ruoppausalueiden suhteen sekä ruoppausmassojen määrien ja käsittelyn suhteen. Lisäksi YVA-selostuksessa tulee esittää merenkulkulaitoksen ja Tornion tehtaiden ruoppaushankkeiden osalta niiden toteuttamistavat ja ajankohdat siten, että niiden yhteisvaikutuksena syntyviä ympäristövaikutuksia on mahdollista arvioida. Hankkeiden yhteisten ympäristövaikutusten arvioimiseksi olisi parasta, jos hankkeesta vastaavat sopisivat, että hankkeiden yhteisvaikutukset selvitetään ja esitetään yhtenäisesti jommassakummassa YVA-menettelyssä tai että niistä laaditaan yhteinen erillinen yhteenveto mm. lupahakemuksien liitteeksi.

Myös Tornion tulvasuojeluhanke tulee esitellä YVA-selostuksessa kohdassa 'hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin', sillä ympäristökeskuksen käsityksen mukaan myös tämän hankkeen ruoppausmassoja sijoitettaisiin samoille alueille kuin Röyttän satama-alueen sekä väylän syventämisen ruoppausmassoja. Tämänkin hankkeen osalta on esitettävä (tiedot pyydettävä Tornion ja Haaparannan hankkeesta vastaavilta) minkälaisia massoja, missä määrin ja mihin niitä sijoitetaan siltä osin, kun sijoituspaikat ovat samoja kuin vaihtoehdoissa SA1, SA2 ja SA3 tai muu tehtaiden tai Röyttän sataman välittömään läheisyyteen kuuluva alue. Tornion tulvasuojeluhankkeesta on toteutettu oma YVA-menettelynsä.

Arviointiohjelmassa todetaan, etteivät tarkasteltavat hankkeet liity Lapin meri- ja rannikkoalueen tuulivoimamaakuntakaavaan. Lapin liiton lausunnossa todetaan, että hankkeilla ja maakuntakaavassa suunnitellulla tuulivoimapuistolla on ainakin maisemaa tarkasteltaessa merkittäviä yhteisvaikutuksia. Tuulivoimamaakuntakaavan suunnitelmat tulee ottaa hankkeen maisemavaikutustarkasteluissa huomioon kokonaisuutta arvioitaessa.

Arviointiohjelmassa on tuotu esiin hankkeiden edellyttämät keskeisimmät ympäristölliset luvat ja päätökset sekä niihin liittyvät toimivaltaiset viranomaiset. Arviointiohjelmiaan olisi kuitenkin ollut hyvä liittää ote voimassa olevasta asemakaavasta määräyksineen, jotta hankkeen suhdetta voimassa olevaan asemakaavaan olisi voinut helposti tarkastella. Ote asemakaavasta määräyksineen tulee liittää arviointiselostukseen.

Arviointiohjelman mukaan imuruoppauslietteen laskeutusaltaan vaihtoehdot SA2 ja SA3 eivät ole asemakaavan mukaisia. Koska arviointiohjelmassa ei ole selvitetty laskeutusaltaiden tarvitsemaa lupamenettelyä, tulee se ilmetä selostuksesta. Mm. laiturin on esitetty

|||||

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

sijoittuvan rakennusalan ulkopuolelle. Rakennukset ja rakenteet tulee määritellä ja maankäyttö- ja rakennuslain mukainen luvanvaraisuus tulee selvittää kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta. Ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan mahdollisia lupatyyppejä ovat poikkeamis-, rakennus-, toimenpide- tai maisematyö lupa. Myös näitä lupia käsittelevät eli toimivaltaiset viranomaiset tulee mainita. Alueella voimassa oleva yleiskaava on oikeusvaikutukseton.

Vaihtoehtojen käsittely

Arviointihjelmassa on osahankkeista käytetty nimitystä 'päävaihtoehto'. Nämä eivät hankekuvauksen mukaan ole toisilleen vaihtoehtoisia, joten jatkossa tulisi päävaihtoehtoista käyttää selvyyden vuoksi nimitystä 'osahanke' ja niiden vaihtoehtoista nimitystä 'vaihtoehto'.

Osahankkeet ja niiden vaihtoehdot on arviointihjelmassa esitetty pääasiassa selkeästi. Vaihtoehtoja on muodostettu sellaisille osahankkeille, joille vaihtoehtojen esittäminen on ollut tarkoituksenmukaista. Hyvää on myös, että arvioinnista pois jätettyjä vaihtoehtoja on esitetty ja pois jättämistä on perusteltu riittävästi.

Vaihtoehtojen muodostamisen perustelemiseen olisi tullut kiinnittää enemmän huomiota ja perusteluja tulee lisätä arviointiselostukseen. Esimerkiksi lämmityskapasiteetti lisärakentamisen eri vaihtoehtojen tarkoitus ja perustelut ei juurikaan käy ilmi arviointiohjelmasta. Mitkä ovat perusteet sille, että toisena vaihtoehtona on mielekästä selvittää vain lämmöntuotantoa, kun toisessa vaihtoehdossa tarkastellaan sekä lämmön- että sähköntuotanto? Tai miksi on valittu juuri öljy ja turve/hake-vaihtoehdot eikä muita polttoainevaihtoehtoja? Myös metallipölyn kierrätyslaitoksen vaihtoehdon PK 2 muodostamista olisi hyvä perustella lisää ja tuoda selvemmin esiin mm. kysyntä/tarjonta-tilannetta. Niin ikään myös imuruoppausmassojen sijoitusvaihtoehtojen muodostamista tulee YVA-selostuksessa perustella.

Nollavaihtoehto on kuvattu hyvin niin, että siitä saa selvän käsityksen siitä, minkälaista nollavaihtoehtoa aiotaan käsitellä. Nollavaihtoehdon kuvauksessa on myös perustellusti tuotu esiin ne osahankkeet, joille ei ole nollavaihtoehtoa. Arviointiohjelman tiivistelmä-kappaletta olisi ollut hyvä täsmentää nollavaihtoehdon esittämisen osalta siten, että jo siitä saa oikean käsityksen siitä, että jotkin osahankkeet toteutetaan joka tapauksessa.

Metallipölyn kierrätyslaitoksen nollavaihtoehdoksi on esitetty pölyjen toimittamista kaatopaikalle. Tältä osin nollavaihtoehtoa tulee täsmentää ja perustella paremmin. Nykyisin pölyä toimitetaan Ruotsiin käsiteltäväksi ja ainakin osa metallipölystä voitaneen jatkosakin toimittaa Ruotsiin käsiteltäväksi ja vain Ruotsin laitoksen kapasiteetin ylittävältä osin kaatopaikalle. Lisäksi tulee myös esittää voidaanko metallipölyä toimittaa käsiteltäväksi muualle kuin Ruotsiin ja ellei, on perusteet esitettävä.

Arviointiohjelmasta ei yksiselitteisesti käy ilmi aiotaanko osahankkeiden eri vaihtoehtoja käsitellä tasapuolisesti. Osahankkeessa 'satamatoimintojen laajentaminen' tuodaan esiin, että imuruoppausmassojen sijoitusvaihtoehtoa SA1 pidetään päävaihtoehtona. Arviointiohjelmasta ei kuitenkaan käy ilmi, mitä SA1:n pitäminen päävaihtoehtona tarkoittaa suhteessa vaihtoehtojen SA2 ja SA3 käsittelyyn. Kaikkien vaihtoehtojen käsittelyn tulee

|||||

LAP-2004-R-2-53

Vaihtoehtojen vertailuun liittyen on syytä korostaa sen olevan keskeinen osa ympäristövaikutusten arvioinnin tuloksia sillä siinä yleensä tiivistetään, jäsennellään ja tulkitaan vaikutusarvioinnissa tuotettu tieto sekä otetaan usein kantaa eri vaihtoehtojen paremmuuteen eri osatekijöiden suhteen. Vertailumenetelmä, eli se miten vertaillaan, tulee kuvata ja sen valinta perustella yksityiskohtaisesti arviointiselostuksessa.

Arviointiohjelmassa on esitetty alustava kuvaus ympäristön nykytilasta. Nykytilan kuvaus on tarpeen jo ohjelmavaiheessa, sillä se muodostaa perustan vaikutusten tunnistamiselle ja niiden merkittävyyden arvioinnille. Nykytilan kuvaus on arviointiohjelmassa painottunut luonnon tilan kuvaukseen (ilmanlaatu ja ilmasto, merialue, maa- ja kallioperä sekä pohjavesi sekä kasvillisuus, eläimistö ja suojelukohteet). Ihmisten, yhteisöjen ja rakennetun ympäristön tarkastelu on jätetty vähemmälle. Väestörakennetta, elinkeinotoimintaa, elinoloja ja nykivistä yhdyskuntarakennetta ei juurikaan ole käsitelty.

Alueella on kaksi virkistysvenesatamaa ja yksi kalasatama 2 km:n säteellä ja runsaasti loma-asutusta 3 km:n säteellä. Kaksi lintutornia sijaitsee noin 2 km:n etäisyydellä. Myös veneilyreitteihin on odotettavissa muutoksia uuden sataman ja väylän rakentamisen aikana ja valmistumisen jälkeen. Nämä ihmisten elinoloja ja viihtyvyyttä kuvaavat seikat tulee kartoittaa ja kuvata arviointiselostuksessa, kuten myös hankkeiden vaikutukset niihin.

Luonnon tilan kuvausta ympäristökeskus pitää arviointiohjelman tarkoitusta varten pääasiassa riittävänä. Nykytilan kuvauksessa olisi kuitenkin voinut esimerkiksi yhteenvedon muodossa esittää arvion siitä, minkä tekijöiden suhteen ympäristö on kuormitettavuuden suhteen herkkää, sillä tämä on suorassa yhteydessä vaikutusten arviointitarpeeseen. Esimerkiksi Perämeren alueen herkkyyks on ollut syytä tuoda esille. Tornion tehtaiden typikuormituksen vesistöön voidaan katsoa olevan merkittävä. Muutoinkin kuormituksen suuruutta arvioitaessa voidaan todeta, että jos tehdaskokonaisuuden kuormitus vastaa 13-29 % joen mukana tuomasta kuormituksesta, kyse ei ole vähäisestä kuormituksesta – erityisesti kun vertailukohteena on Suomen suurimpiin kuuluva joki.

|||||

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

Arviointiselostusvaiheessa ympäristön nykytilan kuvausta tulee täydentää mainituilla puuttuneilla seikoilla ja lisäksi arviointiohjelmassa käsiteltyjen asioiden tarkastelua tulee merkittävästi syventää. Esimerkiksi merialueen fysikaalis-kemiallisesta tilasta puhuttaessa on ravinteiden osalta syytä erottaa selkeästi osuus kokonaiskuormituksesta ja osuus käyttökelpoisesta kuormituksesta. Lisäksi sedimentin laadusta tulee esittää mitatut pitoussuustasot, samoin pohjaelimistön osalta numeeriset tiedot. Nämä olisi ollut hyvä esittää jo arviointiohjelmassa, jolloin lukija olisi voinut arvioida niiden perusteella esitettyä arviointisuunnitelmaa. Vesien yleisestä käyttökelpoisuusluokituksista puhuttaessa tulee mainita, että se on suomalaisen ympäristöhallinnon käyttämä järjestelmä; Ruotsalaisilla on aivan oma luokittelunsa, jonka kriteerit ovat erilaiset.

Arviointiselostuksessa tulee esittää ympäristön nykytilaan liittyen myös arvio ympäristön sietokyvystä siihen kohdistettavan kuormituksen suhteen.

Arviointiohjelman lähdeaineisto ja ympäristön tilasta laadittuja viime aikaisia selvityksiä on tuotu arviointiohjelmassa esiin, mutta mahdollisia tiedollisia puutteita ja epävarmuustekijöitä ei ole käsitelty. Nämä tulee tuoda esiin arviointiselostuksessa.

Ympäristövaikutusten tunnistaminen on arviointiohjelmassa esitetty sen liitteeseen III kootuissa taulukoissa. Vaikutusten tunnistamista ei kuitenkaan ole kuvattu eikä perusteltu ja koska hankekuvauksessa on ympäristövaikutukset esitetty vain kaikkien osahankkeiden yhteisvaikutuksina, on osahankkeittain tehtyyn vaikutusten tunnistamiseen vaikea ottaa kantaa. Vaikutusten tunnistamisessa on taulukkoesityksen perusteella otettu huomioon YVA-lain 2 §:ssä määritellyt seikat. Sen sijaan taulukoista eikä muualtakaan arviointiohjelmasta käy ilmi, mitkä tekijät on otettu huomioon siinä, miten vaikutukset kohdistuvat. Taulukoissa eritellään ainoastaan rakennus- ja toimintavaihe sekä poikkeustilanteet, mutta kullakin näistä vaiheista on monia osatekijöitä, jotka vaikuttavat eri kohteisiin ja eri tavoin. Lisäksi ainakin osalla osahankkeista on perusteltua tarkastella myös ns. toiminnan jälkeistä vaihetta (esim. imuruoppauslietteiden laskeutusaltaiden täytön jälkeinen vaihe). Arviointiselostuksessa on tunnistetut ja arvioidut vaikutukset tarpeen esittää yksityiskohtaisemmin, jotta selvitysten lukijalle selviää, minkä kaikkien erin osatekijöiden vaikutuksia on tarkasteltu, jotta voidaan arvioida onko tarpeelliset vaikutukset otettu tarkastelussa huomioon.

Arviointiohjelmassa on esitetty, mitä vaikutuksia YVA-menettelyn aikana aiotaan arvioida. Esityksestä saa selvän, mutta melko yleispiirteisen, kokonaiskäsityksen tulevasta vaikutustenarvioinnista. Arviointiohjelmasta ei käy ilmi, mitä vaikutuksia on pidetty ennalta arvioiden merkittävänä ja miksi. Arviointiohjelmasta ei näin ollen käy ilmi myöskään se miten ja millä kriteereillä suunnitellut selvitykset on kohdennettu ja painotettu. Käytettävät arviointimenetelmät on tuotu mainintatasolla pääasiassa esiin (esimerkiksi on mainittu: ilmanlaatuvaikutukset arvioidaan leviämismallilaskelmien avulla), mutta itse menetelmiä ei ole kuvattu. Arviointiselostuksessa tai sen mahdollisissa liitteissä tulee käydä ilmi selvitysten laatijat, käytetyt menetelmät sekä niiden kuvaukset. Selostuksessa tai sen liitteissä tulee myös esittää käytettyihin menetelmiin ja/tai lähtötietoihin liittyneet epävarmuustekijät sekä puutteet.

Arviointiohjelmasta ei käy ilmi tullaanko eri osahankkeiden yhteisvaikutukset arvioidaan ja esittämään. Yhteisvaikutukset voivat olla merkittävämpiä kuin eri osahankkei-

|||||

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

den yksittäiset vaikutukset yhteensä. Yhteisvaikutukset tulee arvioida ja esittää arviointiselostuksessa.

Arvioinnin kuvauksen yhteydessä on arviointiohjelman luvun 7 eri kappaleissa tuotu esiin, että YVA-selostuksessa tullaan kuvaamaan "jätejakeiden määrä, laatu ja käsittely", "sijoituspaikkojen lähiympäristössä esiintyvä kasvillisuus ja eläimistö sekä suojelukohde", "maankäyttö ja maankäytölliset suunnitelmat" jne. Nämä esitetyt kuvaukset ovat kaikki hyviä ja tarpeellisia, mutta ympäristökeskus haluaa tuoda esiin, että tällaiset kuvaukset ovat osa hankekuvausta eikä varsinaista ympäristövaikutusten arviointia. Nämä kuvaustäydennykset olisi ollut johdonmukaisempaa esittää hankekuvausta käsittelevässä luvussa.

Arviointiohjelmassa on esitetty eri vaikutuksille tarkastelualueita, mutta tarkastelualueiden rajoituksia ei ole perusteltu. Ohjelmassa on ainoastaan tuotu esiin, että tarkastelualue-
rajoitusten taustalla on mm. ilmaan johdettavien päästöjen ja melun osalta hyödynnetty juuri valmistuneiden selvitysten tuloksia, mutta miten selvitysten tuloksista on päädytty esitettyihin tarkastelualueisiin ei esitetä.

Tarkastelualueen rajausta ei ole esitetty aluetalouteen ja -rakenteeseen, yhdyskuntarakenteeseen ja ihmisten elinoloihin kohdistuviin vaikutuksiin. Myös näiden kysymysten tarkastelu- ja/tai vaikutusalueet tulee perustellusti esittää arviointiselostuksessa. Työllisyyden muutoksen kautta vaikutuksia aiheutunee niin asunto- kuin palvelurakentamiseen ja näiden saatavuuteen. Aluetaloudellisista ja sosiaalista vaikutuksista merkittävimpiä ovat vaikutukset työllisyyteen, terveyteen ja asumisen viihtyvyyteen. Asumisella tarkoitetaan sekä loma- että pysyvää asumista. Arviointiohjelmassa ei yksilöidysti tule esiin sisältykö yhteiskunnallisten vaikutusten tarkasteluun aluetaloudellisten ja yhdyskuntarakenteellisten seikkojen tarkastelu. Ympäristökeskusten näkemyksen mukaan näitä seikkoja tulee arviointiselostuksessa tarkastella.

Tarkastelualueita tulee selvitysten edetessä laajentaa, mikäli alustavat tulokset antavat siihen aihetta. Kuten Norrbottenin lääninhallituksen ja Natuvrådsverketin lausunnoissa-kin on todettu, tulee tarkastelualueen kattaa se alue, missä vaikutuksia ilmenee. Ympäristökeskus pitää esitettyjä tarkastelualueita vähimmäisrajauksina siten, että esimerkiksi ilma-, vesi- ja meluvaikutusten osalta tarkastelualueen laajentaminen voi olla tarpeen. Mahdolliset tarkennukset tarkastelualueissa sekä varsinkin vaikutusalueiden perustelut tulee arviointiselostuksessa esittää selkeästi. Vaikutusalueiden perustelujen tulee nojautua joko jo tehtyihin tai tämän menettelyn aikana tehtäviin selvityksiin ja arviointiselostuksesta tulee käydä selvästi ilmi, mitä kynnysarvoja tai muita tietoja ja tuloksia vaikutusalueiden määrittelyssä on käytetty.

Seuraavaan on koottu vielä joukko yksittäisiä havaintoja ja kommentteja arviointiohjelman luvussa 7 esitettyyn vaikutusten arviointiin.

Hankkeiden päästöjä ilmaan tulee tarkastella osahankkeittain, kuten arviointiohjelmassa on esitettykin. Tarkasteltavien epäpuhtauksien osalta tulee arviointiselostuksessa selvittää arviointiohjelmassa mainittujen lisäksi myös keskeisimpien metallien päästöt ja leviäminen (ainakin Cr, Cr(VI), Hg, Ni, Zn, Pb, As, V, Cu ja Cd).

.....

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

Päästöjä ilmaan olisi keskeisimpien komponenttien osalta hyvä tarkastella kokonaispäästöjen kehitystrendeinä kuvin havainnollistettuna mukaan lukien arviot tulevista päästöistä. Myös ominaispäästöjen esittäminen olisi hyvin havainnollista ja tarpeellista sen arvioimiseksi, miten kokonaispäästömuutokset voi suhteuttaa tuotannon muutoksiin. Ympäristövaikutusten vähentämisnäkökulmasta on oleellista kasvaako myös ominaispäästöt vai väheneekö ne. Ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan ilmanlaatuvaikutukset tullaan arvioimaan riittävällä tavalla, mikäli tarkastelualueita voidaan tulosten perusteella pitää riittävänä.

Jätevesien vaikutuksia arvioitaessa esitetään mallitarkastelua käytettävän lähinnä vain tyyppikuormituksen leviämiseen. Mallitarkastelu soveltuisi hyvin myös esimerkiksi häiriöpäästöjen arviointiin ja muidenkin kuormitustekijöiden vaikutusten arviointiin. Arviointiselostuksessa tulee kuvata eri kuormitteiden vaikutusten arviointiin käytetyt menetelmät ja perustella käytettyjen menetelmien riittävyyttä. Tarkasteltavien epäpuhtauskomponenttien tulee kattaa vähintään kaikki nykyisen tarkkailun piirissä olevat epäpuhtaudet. Ympäristökeskus pitää hyvänä, että lämpökuormitus on otettu vaikutustarkasteluun mukaan.

Luvun 7 ympäristövaikutusten arviointiin kohtaan 7.4. Jätteiden ja sivutuotteiden sekä näiden käsittelyn vaikutusten arviointiin tulee lisätä kiviainestuotteiden valmistuksen ympäristövaikutusten arviointi. Etukäteen arvioiden tuotteiden käsittelystä aiheutuu ainakin pölyämistä, joka vaikuttaa alueen ilmanlaatuun.

Jätteiden ja sivutuotteiden ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee tarkastella myös nykyisten ja rakennettavien jätealueiden ympäristökuormitusta, kuten kaatopaikkavesien määrää ja laatua, vaikka tehtaiden prosessijätteiden sijoittamisesta on toteutettu oma ympäristövaikutusten arviointimenettely. Selvitykset on laadittu vuosina 2000-2001 tietoja käyttäen, joten muuttuneiden ja tarkentuneiden suunnitelmien myötä myös jätealueiden ympäristökysymykset tulee ottaa tarkasteluun mukaan varsinkin niiltä osin kun eri osahankkeilla on niihin vaikutusta. Tarkastelussa tulisi ottaa huomioon myös loppusijoitet-
tavan jätteen määrän väheneminen sivutuotteiden valmistuksen johdosta.

Arviointiohjelmassa ei ole mainittu nykyisellä pohjoisella jätealueella sattunutta pohjaveden pilaantumistapausta. Pilaantumisasian käsittely arviointiselostuksessa ei sinänsä ole välttämätöntä, mutta tapaus on syytä mainita ja arviointiselostuksessa tulee maa- ja kallioperä sekä pohjavesivaikutukset arvioida sellaisella kattavuudella, että sattuneen pilaantumisen kaltaiset riskitilanteet tulevat huomioon otetuksi.

Natura-asioiden käsittely on arviointiohjelmassa esitetty virheellisesti. Natura-arvioinnin (LsL 65 §) tai natura-arvioinnin tarveharkinnan tekee toiminnanharjoittaja/konsultti itsenäisesti ja oma-aloitteisesti. Ympäristökeskus ei osallistu natura-arviointiin muutoin kuin perehtymällä toiminnanharjoittajan esittämään natura-arviointiin tai natura-arvioinnin tarveharkintaselostukseen. Ympäristökeskus ei anna lausuntoa em. selostuksesta, mutta edellyttää selostukselta hankkeen sijoittumisen ja vaikutuksien osalta riittävää luontovai-
kutusten selvittämistä ja asianmukaista perustelua. Natura-arvioinnin tarveharkinnan osalta ympäristökeskus viittaa myös SYKE:n lausumaan asiasta.

.....

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

Mikäli osahankkeiden vaihtoehtoja on alueilla (esim. imuruoppauslietteen laskeutusallas SA2), joiden luonnontilaa ei ole selvitetty aiemmin, eikä alueelta ole dokumentoitu mitään tietoja uhanalaisesta kasvillisuudesta, sienistä tai eliöistä tulee tällaiset luontoselvitykset tehdä kesäaikana.

Sysimössä, noin 100 m imuruoppauslietteen laskeutusalueen 1 länsipuolella on ruijanesikon tunnettu esiintymä, joka ei välttämättä katoa tehdasalueelta laajennustoimien toteutuessa. Arviointiselostuksessa tulisi kuitenkin selvittää, löytyykö esiintymälle mahdollista suojaamismahdollisuutta tai siirtoistutuspaikkaa nykyisen esiintymän kaltaiselta habitaatilta tehdasalueelta.

Rakentamisaikaisen melun vaikutukset lähialueen linnustoon tulee arvioida.

Vaikutukset Perämeren kansallispuiston alueella sekä Ruotsin puolen luonnonsuojelualueilla tulee käsitellä arviointiselostuksessa.

Tehdasalueella sijaitsee asemakaavan mukaan kaksi kohdetta, joissa on suojelurakennuksia, joten hankkeen vaikutukset tähän kulttuuriperintöön tulee arvioida ja erityistä huomiota on kiinnitettävä haittojen lieventämiskeinoihin. Muutokset rantaviivassa on arvioitava sekä maiseman että ekologian näkökulmista.

Röyttän niemen asemakaavan muutoksen ja laajennuksen yhteydessä on todettu (Museoviraston lausunto 7.2.2002), että Röyttästä on löytynyt tykkeitä, mikä antaa viitteitä siitä, että kaava-alueen ranta- ja vesialueilla saattaa olla sellaisia muinaismuistolain tarkoittamia muinaisjäännöksiä, jotka ovat muinaismuistolain suojelemia kohteita (mm. laivahyllyt, laiturirakenteiden ja pengerrysten rauniot). Mahdolliset muinaismuistolain mukaan tehtävät tutkimukset tai muinaisjäännösten muu huomioon ottaminen, sisältäen lupamennettelyn, on esitettävä arviointiselostuksessa.

Ympäristökeskus pitää hyvänä, että vaikutuksia ihmisten terveyteen ja viihtyvyyteen arvioidaan käyttäen hyväksi sosiaali- ja terveysministeriön ohjetta YVA-lain soveltamisesta terveysvaikutusten arvioinnissa ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa. Arviointiohjelmassa olisi kuitenkin tullut tarkemmin kuvata miten ohjetta tullaan soveltamaan ja minkälaisin selvityksin ja menetelmin sosiaalisia- ja terveysvaikutuksia tullaan arvioimaan. Nyt näiden vaikutusten suunnittelusta arvioinnista jää sekava ja puutteellinen kuva. Myös näiden vaikutusten arvioinnissa käytettävät selvitykset, menetelmät ja arvioinnissa käytetty asiantuntemus tulee selvästi tuoda esiin arviointiselostuksessa tai sen liitteissä. Ympäristökeskus korostaa osallistumisen ja vuorovaikutteisuuden olevan eri asia kuin sosiaalisten vaikutusten arvioinnin.

Kuten myös SYKE:n lausunnossa todetaan on hankkeiden vaikutukset ympäristömeluun sekä tehokkaat meluntorjuntatoimenpiteet selvitettävä arviointiselostuksessa hyvin, sillä melutaso ylittää jo nykyisellään sekä päivä- että yöohjearvoja tehtaiden lähialueilla. Melun tarkastelualueen on oltava tarpeeksi laaja, jotta todellinen vaikutusalue selviää.

Arviointiohjelman perusteella jää epäselväksi tullaanko tässä YVA:ssa arvioimaan hankkeisiin liittyvien ruoppausten ympäristövaikutuksia. Ympäristökeskuksen ja useiden lausunnon antajien mukaan ainakin kappaleessa 5.2.4 esitettyihin laajennuksiin liittyvät

|||||

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

ruoppaukset vaikutuksineen tulee käsitellä tässä YVA-menettelyssä. Ruoppaustyöt (työmenetelmät, ajoitus, kesto, haittavaikutusten vähentäminen ja ehkäiseminen jne.) tulee kuvata. Ruopattavien massojen laatu, epäpuhtauspitoisuuksineen tulee selvittää mm. sedimenttinäyttein. Pohjaeläintutkimukset tulee tehdä. Ruoppausten ympäristövaikutukset mukaan lukien samentumisen leviäminen tulee arvioida.

Ruoppausmassojen sijoittamiseen liittyen arviointiohjelmassa puhutaan lähinnä imu-
ruopattavista massoista, mutta myös kaivuruoppausmassojen sijoittaminen tarkastelualueelle tulee esittää. Uuden liityntäväylän kunnostusruoppausten tarpeen ja aikavälin arviointiin voisi käyttää sukkessimallia. Arviointiselostuksessa tulee myös selvittää, miten kaikkien tiedossa olevien ruoppausten (kaikissa eri hankkeissa, ml. Merenkululaitoksen väylähanke) massat mahtuvat esitetyille alueille. Ruoppausten toteuttamisen ja ruoppausmassojen sijoittamisen ym. ruoppauksiin liittyvien asioiden käsitteleminen tässä Outokumpu Stainless Oy:n YVA-menettelyssä sekä Merenkululaitoksen väylä-YVA-menettelyssä tulee yhteensovittaa ja rajapinnat määritellä selkeästi. Myös ruoppaushankkeiden yhteisvaikutukset tulee arvioida, kuten jo aiemmin on todettu.

Satamatoimintojen laajentaminen ja eri hankkeissa tehtävät ruoppaukset vaikuttavat myös mm. ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Ruoppauksen ajoitus ja kesto vaikuttavat rajoittavasti veneilyyn ja luonnon rauhasta nauttimiseen toiminta-alueen lähiympäristössä. Haittavaikutusten lieventäminen niin veneilylle kuin vesieliöillekin mm. töiden ajoituksella ja rytmittämisellä tulee arviointiselostuksessa esittää. Ruoppauksesta aiheutuva häiriö kohdistuu myös kevät-kesällä lintujen pesimisrauhaan satamalaiturin lähialueilla, mikä tulee ottaa huomioon ruoppausten vaikutuksia arvioitaessa.

Ympäristövaikutusten seuranta on esitetty arviointiohjelmassa yleispiirteisesti. Nykyinen tarkkailu tulee arviointiselostuksessa kuvata huomattavasti yksityiskohtaisemmin ja lisäksi arviointiselostukseen tulee sisältyä seurannan/tarkkailun muutosesitys vaikutusarvioinnin tulosten pohjalta.

Osallistuminen

Arviointiohjelmaluonnosta on käsitelty seurantaryhmän kokouksessa ennen lopullisen ohjelman luovuttamista yhteysviranomaiselle ja ohjelmassa on otettu huomioon luonnoksesta esitettyjä kommentteja. Ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan eri sidosryhmillä on ollut mahdollisuus vaikuttaa arviointiohjelman sisältöön. Seurantaryhmän ja muun osallistumisen vaikutukset arviointiohjelman sisältöön olisi kuitenkin ollut hyvä esittää myös erikseen itse ohjelmassa ja näin tuoda esiin osallistumisen merkitystä. Osallistumisen vaikutukset ympäristövaikutusten arviointiin koko menettelyn aikana tulisikin tuoda esiin arviointiselostuksessa, sillä osallistuminen on keskeinen osa arviointimenettelyä.

Arviointiohjelmassa on esitetty suunnitelma tiedottamisesta ja osallistumisesta. Seurantarhymän kokoonpano on jätetty kuitenkin täsmällisesti kuvaamatta ja ensimmäinen kokous mainitsematta vaikka kokous järjestettiin ennen lopullisen arviointiohjelman luovuttamista. Arviointiohjelman ja ympäristökeskuksen lausunnon nähtävilläolo on kuvattu arviointiohjelmassa hyvin yleisesti ja nähtävilläolo sekä kuulutusten julkaiseminen onkin syytä kirjata arviointiselostukseen täsmällisesti helpottamaan yleisön tiedonsaantia myös tältä osin.

|||||

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

Hankkeesta vastaava on ollut hankkeesta tiedottamisessa aktiivinen ja järjestänyt hankkeesta sekä Suomen että Ruotsin puolen medioille kohdistetun lehdistötilaisuuden ennen arviointiohjelmasta järjestettyä yleisötiedotustilaisuutta. Hankkeesta julkaistiin artikkeleita useissa alueen lehdissä, joiden kautta yleisölle on tarjottu lisämahdollisuus huomata hanke ja osallistua menettelyyn.

Valtioiden välinen arviointimenettely on jätetty hyvin yleisen ja osittain puutteellisen kuvauksen varaan arviointiohjelmassa. Valtioiden välinen menettely on seurausta siitä, että hankkeilla on Ruotsin valtion alueella todennäköisesti ilmeneviä merkittäviä ympäristövaikutuksia, mitä ei ole mainittu arviointiohjelmassa. Kansainvälinen kuulemismenettely olisi tullut yleisön tiedonsaantitarpeet huomioon ottaen kuvata arviointiohjelmassa yksityiskohtaisemmin. Kansainvälisessä menettelyssä ympäristökeskus ilmoittaa YVA:n käynnistymisestä ympäristöministeriölle, joka ilmoittaa asian eteenpäin Naturvårdsverketille ja pyytää Naturvårdsverketiä järjestämään hankkeen kuulemisen Ruotsin puolella. Naturvårdsverket tiedottaa hankkeesta Ruotsissa ja kokoaa Ruotsin viranomaisten, yhteisöjen ja yleisön mielipiteet, jotka toimitetaan ympäristöministeriön kautta yhteysviranomaisen ja hankkeesta vastaavan käyttöön.

Ympäristökeskus pitää toteutettuja ja esitettyjä osallistumisjärjestelyjä riittävänä.

Raportointi

Sujuva ja laadukas raportointi on kokonaisuuden hahmottamisen ja sisällön ymmärtämisen kannalta oleellista. Arviointiohjelmassa on onnistuttu hankkeiden moninaisuus ja monimutkaisuus huomioon ottaen kuvaamaan arvioitavat osahankkeet ja niiden vaihtoehdot selkeästi sekä ymmärrettävästi. Arviointiohjelma on muutoinkin kokonaisuudessaan selkeästi ja sujuvasti sekä hyvällä kielellä laadittu ja sitä on havainnollistettu hyvien kuvien ja karttojen avulla.

Arviointiohjelman lähdeaineisto on tuotu kattavasti esiin, tosin itse tekstissä ei aina ole viitattu käytettyihin lähteisiin. Ympäristön tilasta laadittujen selvitysten esittäminen aihepiireittäin sekä sanaston esittäminen ovat hyviä ideoita ja helpottavat termien ja selviytyksiin liittyvien seikkojen tarkistamista.

Arviointiohjelmassa on pyritty tiiviiseen ja helposti ymmärrettävään esittämistapaan, mikä on asian lähestyttävyyden kannalta hyvä, mutta näin on myös väistämättä jäänyt joitakin arviointiohjelman kannalta keskeisiä asioita liian yleispiirteisen esittämisen varaan.

Yhteenveto

Ympäristökeskus katsoo arviointiohjelman pääosaltaan täyttävän YVA-asetuksen (268/1999) 11 §:n vaatimukset.

Ympäristökeskus haluaa korostaa, että kaikki yhteysviranomaisen lausunnossa esitetyt seikat niiksi kysymyksiksi, joita tulee käsitellä arviointiselostuksessa eivät ole ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan puutteita arviointiohjelmassa, vaan näitä asioita on halettu tuoda esiin ohjeeksi jatkotyölle. Arviointiohjelman tarkoitus on antaa yleiskuva tar-

!!

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

kasteltavista hankkeista ja vaikutuksista sekä esittää työsuunnitelma tehtäville ympäristövaikutusten arviointiselvityksille ja arviointiohjelmassa esitettyjä tietoja tulee voida tarkentaa arviointiselostuksessa.

Yhteenvedona ympäristökeskus haluaa vielä korostaa seuraavaa:

- On keskeistä, että arviointiselostuksessa kiinnitetään erityistä huomiota päästöjen ja muiden ympäristöhaittojen vähentämismahdollisuuksien esiin tuomiseen. Tämä koskee sekä teknisiä että toiminta- ja työskentelytapoihin liittyviä ratkaisuja. Myös näillä ratkaisuilla saavutettavat päästötasot tulee tuoda esiin ja niitä tulee verrata parhaisiin käyttökelpoisiin tekniikoihin ja käytäntöihin (BAT).
- Arviointiselostuksessa tai sen liiteraporteissa tulee kiinnittää erityistä huomiota tehtyjen vaikutusarviointien arviointimenetelmien, niihin ja tiedollisiin puutteisiin liittyvien epävarmuuksien sekä käytetyn asiantuntijuuden esiin tuomiseen. Arviointiohjelmassa menetelmät on jätetty mainintatasolle tai niitä ei ole tuotu esiin lainkaan. Kaikilta osin ei myöskään ole tuotu selvästi esiin mitä arvioidaan (esim. mitä epäpuhtauksia vesistöjen osalta tarkastellaan tai sisältyykö uuden liityntäväylän edellyttämät ruoppaukset tähän YVA:aan). Vaikutusten selvittämiseen liittyen on tässä lausunnossa esitetty laaja joukko havaintoja ja kommentteja, jotka tulee ottaa vaikutusten arvioinnissa huomioon.
- Satamatoimintojen laajentaminen –osahanke tulee esittää riittävän yksityiskohtaisesti arviointiselostuksessa. Mm. satama-alueen, uuden laiturin ja liityntäväylän edellyttämät ruoppaukset sekä ruoppausmassojen läjittäminen tulee selvittää.
- Tämä YVA-menettely ja Merenkulkulaitoksen Tornion väylän syventämistä koskeva YVA-menettely on hankerajausten ja arviointityön osalta sovitettava yhteen ja näiden hankkeiden yhteisvaikutukset on arvioitava.
- Arviointiselostuksessa tulee kiinnittää huomiota vaikutusten merkittävyyden arviointiin. Merkittävyyden arviointi tulee tehdä systemaattisesti ja esittää selkeästi ja perustellusti.
- Esitystä vaikutusten tarkkailusta/seurannasta tulee syventää arviointiselostuksessa. Arviointiselostuksessa tulee myös olla vaikutusarvioinnin tuloksiin perustuva esitys tarkkailun muuttamistarpeista.
- Vaihtoehtojen vertailu on keskeinen osa ympäristövaikutusten arvioinnin tuloksia, sillä siinä yleensä tiivistetään, jäsennellään ja tulkitaan vaikutusarvioinnissa tuotettu tieto sekä otetaan mahdollisesti kantaa myös eri vaihtoehtojen paremmuuteen. Vertailumenetelmä (miten vertaillaan) tulee kuvata yksityiskohtaisesti (vertailukriteerit ym. mukaan lukien) ja sen valinta perustella. Itse vertailu tulee pyrkiä toteuttamaan ja esittämään laadukkaasti.

Tässä YVA-menettelyssä oman hankaluutensa aiheuttaa osahankkeiden moninaisuus ja laajuus. Laadittavista selvityksistä ja vaikutusten arvioinnista tulee tässä tapauksessa väistämättä hyvin laaja kokonaisuus. Tästä huolimatta vaikutusten arviointi tulee tehdä kaikilta osin tarpeellisella perusteellisuudella. Jos jotakin jätetään selvittämättä tai se tehdään yleispiirteisemmin, tulee tällaiset ratkaisut aina perustella. Arviointiohjelman parhaita puolia oli selkeä ja helposti lähestyttävä raportointi. Tämä on yksi tärkeä tavoite myös arviointiselostukselle. Arviointiselostuksessa tulisi keskittyä keskeisimpien asioiden käsittelyyn ja syvällisemmät ja kattavammat selvitykset voidaan esittää erillis-/liiteraporteissa.

|||||

24.8.2004

LAP-2004-R-2-53

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Arviointiohjelmasta annetut alkuperäiset lausunnot säilytetään Lapin ympäristökeskuksessa. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään hankkeesta vastaavalle sekä tiedoksi lausunnonantajille ja muille 'Tiedoksi' kohdassa mainituille tahoille. Lausunnon ruotsinnot toimitetaan tiedoksi ruotsalaisille lausunnonantajille.

Yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on nähtävänä 27.8.2004 alkaen koko arviointimenettelyn ajan seuraavissa paikoissa:

- Tornion kaupunki, kaupungintalo, Suensaarenkatu 4, Tornio
- Kemin kaupunki, kaupungintalo, Valtakatu 26, Kemi
- Keminmaan kunta, kunnanvirasto, Kunnantie 3, Keminmaa
- Lapin ympäristökeskus, virastotalo, Hallituskatu 5, Rovaniemi

Lausuntoon arviointiohjelmasta voi tutustua myös Tornion pääkirjastossa (Torikatu 2).

Lisäksi lausunto ja sen käännös ruotsiksi ovat nähtävänä Internetissä osoitteessa:
<http://www.ymparisto.fi> hakupolkuna: Alueelliset ympäristökeskukset > Lappi > Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi > Vireillä olevat YVA-hankkeet

Arviointiohjelmaa ja tätä lausuntoa on käsitelty Lapin ympäristökeskuksen YVA-ryhmässä täydennettynä Tornion tehtaiden valvontavastuullisilla.

Ympäristönsuojelupäällikkö

Tiina Kämäräinen

Ylitarkastaja

Heli Rissanen

LITTEET

1. Luettelo viranomaisista ja muista tahoista, joille on varattu tilaisuus lausua arviointiohjelmasta
2. Suoritemaksun määräytyminen ja sitä koskeva oikaisuvaatimusosoitus

SUORITEMAKSU 5850 euroa

JAKELU Outokumpu Stainless Oy suoritemaksua vastaan

.....

LAP-2004-R-2-53

Ympäristöministeriö/YVA-asiat
Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto
Lausunnon antajat ja mielipiteiden esittäjät
Merenkulkulaitos, Pohjanlahden merenkulkupiiri
Seurantaryhmän jäsenet
Naturvårdsverket ja ruotsalaiset lausunnon antajat ja mielipiteiden esittäjät
(lausunnon ruotsinnos)

.....

LUETTELO VIRANOMAISISTA JA MUISTA TAHOISTA, JOILLE ON VARATTU TILAISUUS LAUSUA ARVIOINTIOHJELMASTA

Tornion kaupunki
Kemin kaupunki
Keminmaan kunta
Pirkkiön kylätoimikunta
Puuluodon kaupunginosayhdistys ry
Perämeren kalastusalue
Puotikarin Venesatama Oy
Suomen ympäristökeskus
Lapin liitto
Lapin lääninhallitus, sosiaali- ja terveysosasto
Lapin TE-keskus, Kalatalouspalvelut
Tiehallinto, Lapin tiepiiri
Tieliikelaitos, Pohjois-Suomen alue
Merenkulkulaitos, Pohjanlahden merenkulkupiiri
Turvatekniikan keskus
Lapin luonnonsuojelupiiri
Tornion luonnonsuojeluyhdistys
Metsähallitus, Luonnonsuojelu, Rovaniemi
Museovirasto

|||||

MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN JA MAKSUA KOSKEVA MUUTOKSENHAKU

Maksu määräytyy ympäristöministeriön asetuksessa (1237/2003) alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista olevan maksutaulukon mukaisesti.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että julkisoikeudellisesta suoritteesta määrätyn maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi valtion maksuperustelain (150/1992) 11 b §:n mukaan vaatia oikaisua maksun määränneeltä viranomaiselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä.

.....